

Rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 26.09.1963, sp. zn. 5 Co 330/63, ECLI:CZ:KSPH:1963:5.CO.330.1963.1

Číslo: 17/1964

Právní věta: Ustanovení § 351 obč. zák. při náhradě škody, způsobené nadměrnou prašností a únikem škodlivých látek při provozu průmyslových závodů a jejich výrobních zařízení nelze vztahovat na všechny případy škod, způsobených nadměrnou prašností a únikem škodlivých látek, nýbrž na ty škody, které jsou vyvolány takovými kvalifikovanými skutečnostmi, které má na mysli ustanovení § 351 obč. zák.

Soud: Krajský soud v Praze

Datum rozhodnutí: 26.09.1963

Spisová značka: 5 Co 330/63

Číslo rozhodnutí: 17

Číslo sešitu: 3-4

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Náhrada škody, Odpovědnost za škodu způsobenou provozem zvláště nebezpečným

Předpisy: 141/1950 Sb. § 351

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 17/1964 sb. rozh.

Ustanovení § 351 obč. zák. při náhradě škody, způsobené nadměrnou prašností a únikem škodlivých látek při provozu průmyslových závodů a jejich výrobních zařízení nelze vztahovat na všechny případy škod, způsobených nadměrnou prašností a únikem škodlivých látek, nýbrž na ty škody, které jsou vyvolány takovými kvalifikovanými skutečnostmi, které má na mysli ustanovení § 351 obč. zák.

(Rozhodnutí Krajského soudu v Praze z 26. září 1963, [5 Co 330/63](#)).

Žalující JZD uplatnilo žalobou podanou u Okresního soudu v Příbrami proti žalovanému podniku nárok na náhradu škody ve výši 163 793,19 Kčs, způsobené zaprášováním kultur zemědělských plodin, zejména prachem a popílkem z provozu žalovaného podniku.

Okresní soud v Příbrami zavázal žalovaný podnik k náhradě škody ve výši 54 597,19 Kčs a ve zbytku žalobu zamítl.

Krajský soud v Praze rozsudek okresního soudu v celém rozsahu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení a rozhodnutí.

Odůvodnění:

Jde o otázku odpovědnosti podniku za následky spádu prachu na polnosti a plodiny žalobcovy v roce 1961.

Okresní soud správně zjistil, že žalovaný podnik učinil vše, co lze za současného stavu vědy a techniky učinit k zabránění spádu prachu z provozu žalovaného podniku, zejména z provozu struskové haldy, kterou nutno považovat za součást provozu. Pokud by se tedy měla opírat odpovědnost žalovaného podniku o § 350 obč. zák., je třeba souhlasit se stanoviskem podniku, že odpovědnost tu dána není. U § 350 obč. zák. jde o tzv. nepravou odpovědnost za výsledek, totiž o předpokládané zavinění, při čemž se může vyvinut podnik důkazem, že dbal potřebné péče a o opatrování nebo o dohled nad věcí.

Soud však správně uvažoval také o tom, zda tu nejde o odpovědnost podle § 351 obč. zák., což je odpovědnost objektivní (za výsledek), Dlužno schválit postup okresního soudu, který sice vyslovil, že v daném případě vzhledem k § 7 vyhl. 40/1963 Sb. nelze užít přímo ustanovení této vyhlášky, avšak uvedl, že při výkladu předpisů použitelných pro řešení dané náhrady škody musí přihlídnout k této vyhlášce jako k důležité směrnici.

V tomto duchu je třeba přistupovat k aplikaci stanoviska občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu, uveřejněného pod č. 63/1962 sb. rozh. a sdělení čs. soudů, zejména ve směru posouzení odpovědnosti podniku podle § 351 obč. zák.

Vládní vyhláška č. 40/1963 Sb. 1) stanoví objektivní odpovědnost podniku za exhalace. Obdobná objektivní odpovědnost je zakotvena také v § 351 obč. zák.

Ve shora uvedeném stanovisku občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu se uvádí, že zdrojem zvýšeného nebezpečí kvalifikovaného jako provoz zvláště nebezpečný, může být cokoliv. Může jít o zvláště nebezpečné průmyslové provozy, např. s výrobou traskavin, doly a lomy s používáním traskavin k odstřelu hornin, nebo provozy s únikem látek zvláště nebezpečných zdraví, životu a majetku apod. Zákon nepodává definici zvláště nebezpečného provozu zřejmě z toho důvodu, aby nebyly učiněny zábrany výkladu tohoto pojmu při dalším technickém rozvoji. Není také pochyb, že stanovení této odpovědnosti musí být vždy otázkou všestranného a individuálního posouzení.

V teorii se zdroj zvýšeného nebezpečí definuje tak, že jde o věci, přírodní síly nebo děje, které za daných podmínek nejsou celkem ovladatelné člověkem, a proto se s nimi spojuje vysoký stupeň pravděpodobnosti, že vyvolávají újmu (Štefan Luby, Prevencia, II. díl. str. 49). Důkazem, že podnik nemůže zabránit odnosu a spádu prachu ze struskové haldy, je současně prokázáno, že tento děj není ovladatelný, a že je tu tak vysoký stupeň pravděpodobnosti vyvolání újmy v důsledku toho spádu, že se to blíží jistotě.

Krajský soud s toho vyvozuje toto:

1. Provozem zvláště nebezpečným může být především provoz nebezpečný absolutně, tj. vždy a za každých okolností, a to proto, že u takového provozu je zvýšená pravděpodobnost nebezpečného působení.

2. Charakter provozu zvláště nebezpečného však může mít podnik i jen z hlediska relativního vztahu k něčemu, tedy např. ve vztahu k zemědělské výrobě ve svém okolí.

3. To je zejména tehdy, kdy – jako v konkrétním případě – může být zvláštní nebezpečnost provozu dána soustavností, trvalostí, a nezabranitelností škodlivého působení spádem prachu z haldy a z činnosti strusky na haldě. Kdežto v jiných případech nebezpečnost jev v nahodilosti či obtížné

předvídavosti škodlivého působení, zde je to naopak v naprosté souvislosti a nezabranitelnosti v určitém směru, ve směru k zemědělské výrobě.

4. K tomu, aby bylo možno prohlásit provoz žalovaného podniku, tj. zejména provoz a práci na haldě či jen pouhou existenci haldy strusky za provoz zvláště nebezpečný, za jehož následky na zemědělskou výrobu by podnik odpovídal podle § 351 obč. zák., je ovšem třeba splnění další podmínky, totiž důkaz toho, že škoda vzniklá na zemědělské výrobě působením tohoto provozu nemůže být pro svůj rozsah tolerována z hlediska § 31 obč. zák., při čemž k výkladu tohoto ustanovení se tu přistupuje v duchu zásad XII. sjezdu KSČ o vzájemném souladu mezi průmyslovou a zemědělskou výrobou.

Skutková podstata věci není ještě natolik objasněna, aby bylo možno bezpečně říci, že skutečně tu jde o odpovědnost podle § 351 obč. zák. Není totiž bezpečně odhalen následek tohoto spádu na výsledky zemědělské výroby, jmenovitě u žalujícího jednotného zemědělského družstva. Není totiž odlišeno, zda na chabých výsledcích zemědělské výroby v roce 1961 se podílil především spád z provozu žalovaného podniku, anebo faktory jiné. Toto osvětlení je nutné k tomu, aby posouzení věci mělo ráz všestrannosti i individuálnosti v duchu shora uvedeného stanoviska občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu.

Je třeba znát výsledky hospodaření v době před zahájením provozu haldy; plán výroby na rok 1961, zda stanovené hektarové výnosy byly přiměřené stavu půdy a průměrnému úsilí družstevníků; zda byly dodrženy agrotechnické lhůty; zda půda byla náležitě zúrodněna (potřebné množství hnojiv podle zásad agrotechniky, řádné osivo a sadba atd.); zda byla správně prováděna sklizeň bez ztrát atd. Teprve po tomto doplnění budou moci znalci posoudit, jak který činitel působil na případné snížení výnosů skutečných proti plánovaným, a na kolik lze odhadnout případnou škodu, způsobenou spadem prachu. Vždyť i použití § 94 o. s. ř. není zcela přenecháno volné úvaze, nýbrž tato úvaha se musí opírat o co nejúplnější znalost potřebných skutečností. Přitom nebude možno přejít ani tu okolnost – pokud se prokáže její pravdivost – že halda byla po většinu roku mimo provoz.

Teprve po takto opatřeném skutkovém podkladu bude možno říci podle § 94 o. s. ř., jaká asi škoda vznikla spadem prachu (jak to správně zdůraznil ve svém návrhu krajský prokurátor).

Při určení výše případné náhrady škody podle § 94 o. s. ř. je stejně třeba vycházet z ustanovení § 354 obč. zák. o tom, že se hradí pouze škoda skutečná, a to, co ušlo, při čemž důvodová zpráva k cit. ustanovení nasvědčuje tomu, že tu v žádném pří-

Při posouzení této škody pak možno dojít k bezpečnému závěru o odpovědnosti podniku podle § 351 obč. zák.

Nelze zapomenout, že je na poškozeném, aby dbal na to, aby škody, způsobené prašností, byly co nejmenší (srov. citované stanovisko, bod č. 4). Při nejmenším pro příště je třeba po náležitém posouzení vypracovat pro JZD takový výrobní plán, aby škody vzniklé prašností byly co nejmenší.

Je tu dále otázka vyvinění podle § 351 obč. zák. (vlastní jednání poškozeného), jednak spoluzavinění podle § 348 obč. zák. Naproti tomu se v daném případě nehodí použití § 358 obč. zák. tak, jak to bylo odůvodněno okresním soudem. Jestliže soustavnost a nezabranitelnost škodlivého působení by byla jedním ze základů pro odpovědnost podle § 351 obč. zák., není možno důvod pro použití § 358 obč. zák. vidět v tom, že žalovaný se marně namáhal škodlivému působení zabránit.

Protože okresní soud neměl takto na spolehlivých základech založen svůj závěr o odpovědnosti podniku podle § 351 obč. zák. a neměl ani základ pro posouzení výše podle § 94 o. s. ř., je třeba provést obsáhlé doplnění. Toto doplnění přesahuje rámec opravného řízení. Proto byl napadený

rozsudek zrušen a věc se vrací okresnímu soudu. Na něm bude, aby řízení v naznačených směrech doplnil, máje na zřeteli i doplňující návrhy účastníků, a pak znovu rozhodl.

Poznámka: srov. § 6 vyhl. č. 40/1963 Sb.

1) Srov. i Směrnice k provedení vlád. vyhl. č. 40/1963 Sb., o náhradě škod způsobených exhalacemi soc. zemědělským a lesním organizacím, uveř. v částce 23/1963 Věstníku MZLVH.